

Beheerplan De Groenzoom

Deel A Beheer en onderhoud

document: Beheerplan de Groenzoom, deel A Onderhoud
status: Eindconcept 2.0
datum: 11 april 2024

Mission statement: De Natuur als Buur

De natuur als buur, lokaal en betrokken:

- Ontwikkelen van de karakteristieke natuurwaarden voor dit gebied in een herkenbaar cultuurlandschap;
- Recreatief gebruik door de regio in uiteenlopende vormen faciliteren en stimuleren;
- Medewerkers (met een afstand tot de arbeidsmarkt) uit de omgeving kansen bieden zich persoonlijk te ontwikkelen;
- Lokale betrokkenheid stimuleren door samenwerking met partners uit de omgeving.

De Groenzoom is een uniek gebied. Met ons onderhoud versterken wij de kwaliteiten door de ontwikkeling van de gewenste natuurtypen in het open polderlandschap te stimuleren. Daarnaast realiseren we afwisselende randen waardoor de diversiteit toe neemt en De Groenzoom in de omgeving opgaat. Naast deze natuurwaarden zijn ook rust en ruimte belangrijk voor recreanten in het gebied. De Groenzoom ontwikkelt zich tot een gebied waar natuurwaarden en recreatie hand in hand gaan in de achtertuin van de bewoners van Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp.

Het onderhoud van De Groenzoom voert Beheercombinatie De Groenzoom op een vernieuwende wijze uit. Wij willen ons op basis van onze ervaring, kennis en kunde deze werkwijze eigen maken. De doelgerichte aanpak resulteert in een geleidelijke toename van de natuurwaarden en passend recreatief gebruik. De ontwikkeling die we in samenwerking met de partners doormaken leidt tot een voorbeeldproject voor het nieuwe Nederlandse natuurbeheer. Dit dragen we actief uit.

In onze aanpak stimuleren wij de lokale betrokkenheid. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt krijgen de kans (weer) stappen te zetten op de arbeidsmarkt. Natuurverenigingen zijn betrokken en (lokale) agrariërs participeren in het onderhoud. Onze medewerkers gaan de uitdaging aan samen met hen het gebied een stap verder te brengen. Dit gaat hand in hand met de persoonlijke ontwikkeling van onze medewerkers, zowel vaktechnisch als sociaal.

2022 - 2027

Bovenstaande speerpunten zijn de aanvang van het Mission Statement dat Beheercombinatie De Groenzoom na opdrachtverlening heeft opgesteld. De afgelopen jaren zijn dit de speerpunten geweest waar wij samen met de omgeving de handen voor uit de mouwen hebben gestoken.

Komende jaren zetten wij onze opgedane gebiedskennis graag in om de ingeslagen weg te vervolgen. Natuur en recreatie gaan in De Groenzoom daarbij hand in hand. Samen met het gebruikersplatform willen we in De Groenzoom de balans tussen recreatie en natuur blijven bewaken. Door in contact te blijven met omwonende, belangenverenigingen en gebruikers van De Groenzoom willen we alle belangen meewegen in te maken keuzes. Bij onduidelijkheden of tegengestelde belangen brengen we partijen samen om tot een voor beide acceptabele oplossing te komen. Dit is een continu proces waarin de beheercombinatie blijft investeren.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
1.1 Gebiedsbeschrijving	7
1.2 Leeswijzer	8
2. De Natuur als Buur	9
3. Beheer en Onderhoud	11
3.1 Beheer afgestemd op botanische waarden	11
3.2 Beheer afgestemd op vlinders	12
3.3 Beheer afgestemd op weidevogels (Bergboezem)	13
3.4 Beheer afgestemd op diversiteit	14
3.5 Ongewenste soorten	15
3.6 Plan van aanpak flora en fauna	16
3.7 Betrokkenheid derden	16
4. Betrokkenheid omgeving	16
4.1 Informatie en educatie	17
4.2 Recreatie	17
4.3 Belangengroepen	18
Bijlage	19
Bijlage 1: Ontwikkeling en onderhoud objecten	20
1.1. Moeras (gemaaid rietland N05.02)	20
1.2. Bloemrijke dijk	22
1.3. Vochtig weidevogelgrasland	24
1.4.1. Kruiden- en faunarijk grasland	27
1.4.2. Glanshaverhooiland	29
1.4.3. Vochtig hooiland	31
1.4.4. Ecologische Bermen	33
1.5. Ruyvens bosje	35
1.6. Diversiteit	36
1.6.1. Bijen	36
1.6.2. Waardplanten	38
2. Overig groen	39
3. Beplanting	40
4. Water en oevers	41
5. Infrastructuur	42
6. Terreinmeubilair	43
7. Civieltechnische kunstwerken	44

8. Schoon	45
Bijlage 2: Plan van aanpak Flora en Fauna	46
Bijlage 3: Beheerplan Bergboezem, d.d. 07-03-2024.....	47
Bijlage 4: Beheerplan Bosplantsoenen, d.d. XX-XX-2024	48

1. Inleiding

Sinds 2016 zijn de gemeenten Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van De Groenzoom. Gezamenlijk hebben zij besloten dit op een innovatieve wijze in de markt te zetten. Aannemingscombinatie Groenzoom VOF heeft die uitdaging met beide handen aangegrepen het beheer met de vernieuwende aanpak vorm te geven. In de periode 2016 – 2021 zijn de gestelde doelen aan de hand van het beheerplan gerealiseerd. In de periode 2022 – 2027 zetten we het beheer voort, afgestemd op de aangescherpte kwaliteitseisen. Dit vernieuwde beheerplan is daarbij de leidraad voor het beheer en onderhoud. Daarnaast geeft het beheerplan een doorkijk naar de daarop volgende periode.

In dit deel A van het beheerplan beschrijven we het onderhoud en het stimuleren van lokale betrokkenheid. Hierin staan de te realiseren doelen per natuurstype en de wijze waarop wij daar invulling aan geven centraal. Dit deel van het beheerplan gebruikt Aannemingscombinatie Groenzoom VOF in de communicatie naar bewoners en belangenorganisaties.

Deel B omvat de managementonderdelen op basis van de eisen die door de opdrachtgever zijn gesteld. Daarmee is deel B het handvat om het organisatiemanagement, technisch management, omgevingsmanagement en projectmanagement in samenspraak uit te voeren.

1.1 Gebiedsbeschrijving

De Groenzoom is een uitgestrekte levendige groenzone tussen Pijnacker en Berkel en Rodenrijs. Een zone waar flora en fauna groeit en bloeit, omwonenden een ommetje maken en recreanten de natuur ontdekken. Als onderdeel van de Groen-blauwe slinger, voorkomt de zone enerzijds dat de kernen aan elkaar groeien. Anderzijds is De Groenzoom onderdeel van de recreatieve en ecologische verbinding tussen Midden Delfland en het Groene Hart. De Groenzoom vormt hierin een smalle maar belangrijke schakel.

De Berkelse Vaart omsluit De Groenzoom aan de Zuid-oost zijde en wordt begeleid door rietkragen en laanstructuren. Deze structuur is een blijvende grens tussen de (lint)bebouwing van Berkel en Rodenrijs en De Groenzoom. De Berkelse Vaart vormt samen met de bloemdijk die door De Groenzoom slingert een verbindend element tussen de verschillende aan elkaar grenzende, door infrastructuur doorsneden, deelgebieden. Vanaf de Berkelse vaart gaan de half open rietzones geleidelijk over in de aangrenzende open poldergebieden.

De recreant kan het gebied wandelend, fietsend, te paard, struinend of kanoënd ontdekken. Diverse recreatieve entrees vormen hiervoor het startpunt. Voorzieningen (parkeerplaatsen en dergelijke) liggen nabij deze entrees. Eenvoudige voorzieningen zoals wandelpaden en bankjes zijn vooral aan de randen van De Groenzoom aanwezig. De recreant kan het gebied hier vandaan overzien en De Groenzoom verder verkennen en ontdekken. Dit heeft geen negatieve effecten op de aanwezige flora en fauna.

Weidevogels zijn karakteristiek voor de weidegebieden van het Midden Delfland. De omvang van de populatie weidevogels neemt echter gestaag af. De inrichting van de Bergboezem is geheel afgestemd op de weidevogels. Door het extensieve agrarische onderhoud in dit gebied primair te richten op de weidevogel, leveren we een positieve bijdrage aan de ontwikkeling van de weidevogelstand. De open polder wordt omsloten door een verhoogde kade, waardoor de Bergboezem ook als waterberging kan fungeren bij extreme neerslag.

1.2 Leeswijzer

Dit deel van het beheerplan omvat drie inhoudelijke onderdelen:

1. Onze visie op het beheer van De Groenzoom.
2. Beheer en onderhoud van De Groenzoom. Wat gaan we doen om de gestelde doelen te bereiken.
3. Betrokkenheid van de omgeving proberen we waar mogelijk te stimuleren met de beperkte middelen die hiervoor beschikbaar zijn.

Het beheerplan omschrijft de actuele aanpak en mogelijkheden ten aanzien van betrokkenheid. Op basis van voortschrijdend inzicht ontwikkelen zowel beheer als betrokkenheid zich in de komende jaren. Heeft u dus vragen, opmerkingen of ideeën over één van beiden dan kunt u altijd contact met ons opnemen. Wij staan altijd open voor nieuwe ontwikkelingen om samen met omwonenden en gebruikers De Groenzoom verder vorm te geven. Contactgegevens vindt u op onze site www.degroenzoom.nl.

2. De Natuur als Buur

De Groenzoom is ingericht met de slogan De Natuur als Buur. In dit gebied gaan natuur en recreatie door omwonenden namelijk hand in hand. De betrokkenheid van de buur bij de natuur en het belang van natuurlijk groen in de woonomgeving zijn voor ons heel waardevol. We streven naar gastvrijheid maar wel met grenzen. Het is belangrijk dat de regels, bijvoorbeeld omtrent het broedseizoen worden nageleefd door recreanten. Dit vormt een gezamenlijke opgave met de gemeente om hierop te handhaven. Onze visie hierop is onderstaand toegelicht.

Levendig cultuurlandschap

rondvliegende, krijgsende weidevogels - polder-vergezichten - de jogger - de zoekkoeien met hun kroost - kinderen hun vliegers achterna rennend

De diversiteit van de stedelijke omgeving reflecteren wij in ons beheer op de Groenzoom. Ook hier realiseren wij een grote diversiteit met verschillende leefmilieus. Bosjes, recreatieve voorzieningen en bloemdijken langs de rafelige randen van het gebied omsluiten het open cultuurlandschap met langgerekte kavels en poldersloten. De natuurtypen zijn ons handvat voor grote delen van het terrein: rust en ruimte nabij vochtig weidevogelgrasland in de Bergboezem versus kleinschaligheid en belevingswaarde in de Oostmeerpolder. Extensieve beweiding en maaibeheer dat eeuwen geleden de polders kenmerkte combineren we daartoe met kleinschalige ingrepen die de diversiteit ten goede komen en recreatieve voorzieningen in stand houden.

Groenzoom leeft lokaal

vogelwachten en natuurwerkgroepen betrekken - bewoners omgeving informeren - kinderen en natuurliefhebbers uit de omgeving het gebied laten ontdekken

Lokale betrokkenheid is voor ons een vereiste. Onze aanpak is dan ook lokaal gestoeld. We bouwen een duurzame relatie op met belangstellenden en belanghebbenden uit de omringende kernen. Het gebruikersplatform vertegenwoordigt al deze partijen en is ons eerste aanspreekpunt. Beheercombinatie de Groenzoom trekt er daarnaast op uit om bewoners te ontmoeten en belangenorganisaties te leren kennen. Wij gaan met hen het gebied in en wisselen wederzijds informatie uit.

Recreatief kent De Groenzoom steeds meer belangstelling. Zowel sporten (hardlopen, paardrijden, kanoën), natuur ontdekken als een ommetje maken heeft zijn plek in het gebied. Wij zien het enthousiasme van de bewoners graag steeds verder toenemen. Wat is er immers mooier om als buur van de natuur in je eigen woonomgeving het verhaal te vertellen. Over de broedende grutto en de rondfladderende argusvlinder, de achteruitgang van deze soorten in Nederland en de positieve resultaten die in De Groenzoom mede door jouw inspanningen worden bereikt.

Groenzoom lokaal betrokken bij onderhoud

samenwerking met lokale agrariërs - bewoners en belangenorganisaties steken de handen uit de mouwen - herintreders uit omgeving onderdeel van het onderhoudsteam

Ook voor het beheer van deze gebieden zoeken we nadrukkelijk de omgeving op. Agrariërs weiden hun vee in het gebied, het gewenste polderbeeld met koeien en schapen blijft behouden. Daarnaast krijgen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een rol en betrekken we lokale natuurverenigingen bij onderhoud en monitoring. Wij voeren de regie, samen maken we De Groenzoom tot een uniek gebied.

Beheercombinatie de Groenzoom is trots beheerder van De Groenzoom te zijn. Graag maken wij bewoners trots op dit unieke gebied in hun achtertuin, zodat zij de natuur echt als hun buur gaan zien. Wij willen graag de ingeslagen weg continueren en ontwikkelingen die in gang gezet zijn brengen tot het gewenste eindbeeld. Wij zien uitdagingen om verbeteringen door te voeren om de biodiversiteit te vergroten en levensvatbare populaties een plek te bieden evenals verantwoord en betrokken recreatief gebruik te stimuleren. Daar werken wij de komende jaren graag samen met de omgeving aan verder.

3. Beheer en Onderhoud

Aan de ontwikkeling van flora en fauna in De Groenzoom zijn concrete doelen gesteld. Het realiseren hiervan is het uitgangspunt voor ons onderhoud, dat in dit beheerplan is beschreven. Per object (natuurtypen, water en oevers, terreinmeubilair etc.) zijn de algemene uitgangspunten en de concrete beheermaatregelen in dit beheerplan beschreven. De flora en hieraan verwante aanwezige fauna ontwikkelen zich daarbij stap voor stap. Deze ontwikkeling is bepalend voor het onderhoud, dat door de jaren heen geleidelijk zal wijzigen:

- ontwikkeling hoe wordt de gewenste ontwikkeling gestuurd?
- instandhouding hoe wordt het eindbeeld in stand gehouden?

In dit hoofdstuk zijn de algemene uitgangspunten voor het onderhoud beschreven om deze ontwikkeling richting te geven. Dit is afgestemd op in de doelstellingen opgenomen flora en fauna. Dit is per object nader uitgewerkt. De gestelde doelen, doelsoorten en het te voeren beheer zijn per object als bijlage opgenomen (bijlage 1 ontwikkeling en onderhoud objecten). Het beheer is gekoppeld aan natuurtypen en objecten.

Dit hoofdstuk gaat tevens in op enkele praktische zaken gerelateerd aan het onderhoud. Hierin zijn de handvatten opgenomen om deze goed te regelen. Bijvoorbeeld over de aanwezigheid van flora en fauna die de gewenste ontwikkeling mogelijk afremmen. Daarnaast zijn de toegankelijkheid voor materieel en de betrokkenheid van derden bij het beheer beschreven.

Voor alle onderdelen in dit beheerplan geldt overigens dat op basis van voortschrijdend inzicht aanpassingen mogelijk zijn. Gedurende het groeiseizoen monitoren onze ecologen tijdens veldbezoeken de ontwikkeling van de flora en fauna. Signalen van medewerkers en maatschappelijke organisaties die continu in het veld aanwezig zijn worden hierin meegenomen. Dit resulteert in:

- direct ingrijpen als zich calamiteiten voor doen (schade flora en fauna, onveilige situaties);
- analyse van de verzamelde informatie;
- bijstelling van de beheermaatregelen voor het aankomende jaar indien nodig.

De resultaten van de analyse worden gecommuniceerd en afgestemd met natuurlandhouders en belangenverenigingen. Aanpassingen van het onderhoud worden verwerkt in dit beheerplan.

3.1 Beheer afgestemd op botanische waarden

In De Groenzoom streven wij naar enkele typen grazige, kruidenrijke vegetaties met ieder een eigen soortensamenstelling (grassen en kruiden). De abiotische factoren zoals voedselrijkdom van de bodem en vochtinhoudding zijn bepalend voor de vestiging van iedere soort. De keuze welk type vegetatie waar te realiseren is op de abiotische factoren afgestemd. In 2015 is de nulmeting van deze waarden gedaan.

Gedurende de eerste contractperiode is gebleken dat de natuurtypen grotendeels op de juiste plaats zijn gesitueerd. Enkel voor natuurtype vochtig hooiland bleek de uitgangssituatie nabij het Stroperspad niet ideaal. Percelen ten zuiden van het Ruyvense bosje gaan we maaien en afvoeren (voorheen beweiding), zodat hier een kruidenrijke vegetatie kan ontstaan. De abiotische omstandigheden (venig, vochtig) zijn hier passend voor de gewenste doelsoorten.

In de afgelopen jaren zijn door passend onderhoud de huidige grazige vegetaties geleidelijk omgevormd tot een kruidenrijkere vegetatie. Dit gebeurde in ontwikkelingsfasen, gericht op het geleidelijk verlagen van de grasproductie. In de nulmeting van het onderhoud zijn de actuele

ontwikkelingsfasen en het gewenste eindbeeld per perceel bepaald. Iedere fase (vanaf de uitgangssituatie tot het gewenste beeld) vereist een ander maaifrequentie en tijdstip. Door middel van monitoring wordt de ontwikkeling gevolgd en het onderhoud jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld.

Door te maaien en het maaisel af te voeren, neemt de voedselrijkdom af. Ook door beweiding is het mogelijk de grasproductie geleidelijk terug te brengen en structuurvariatie te realiseren. Hierdoor krijgen steeds meer kruiden de mogelijkheid zicht te vestigen, het aantal plantensoorten stijgt.

Het maaibeheer in de Bergboezem wordt toegespitst op ontwikkelingsbeheer waarbij we verruiging willen tegengaan. Hierbij gaan we uit van vogelgestuurd maaien waarbij de reguliere maairondes buiten het broedseizoen plaatsvinden. Om verspreiding van storingskruiden toch tegen te gaan vindt eind mei een maaimoment plaats waarbij we de distels op circa 30 cm boven maaiveld toppen.

In 2019 is met belangengroepen en het gebruikersplatform gepraat over nut en noodzaak van eerder maaien van het glanshaverhooiland. In tegenstelling tot de eerste contractperiode worden beide glanshaverhooilanden twee keer per jaar (gefaseerd) gemaaid en afgevoerd.

Het kruidenrijk grasland wordt jaarrond beweid van april tot en met oktober (conform eisen contract). Daarnaast wordt twee keer per jaar alles gemaaid en afgeruimd en een keer gericht gemaaid op ruige stukken om verruiging tegen te gaan. Op enkele percelen mag conform nieuwe afspraken met de gemeente één keer gemaaid worden, dit is opgenomen in de pachtcontracten. De intensiteit van de begrazing (het aantal stuks vee per hectare) stemmen wij af op de ontwikkelingsfase van de vegetatie. Door begrazing ontstaat een bijzondere en gevarieerde vegetatie, zowel in structuur (kort en lang gras, bodembedekkende en opgaande kruiden) als in soortensamenstelling. De intensiteit van de beweiding neemt af in vergelijking met de voorgaande beheerperiode. Afhankelijk van de vegetatiestructuur bedraagt deze tot ca. 1,5 GVE/ha. In het najaar kan in overleg met de pachter worden besloten extra vee in te zetten, zodat de kruidenrijke vegetatie kort de winter in gaat waarmee vervilting wordt voorkomen.

De oeverzones kennen door de vochtige omstandigheden een rijke vegetatie. De botanische waarden van de oevervegetaties willen we verder versterken. Dit doen we door meer ecologisch maaibeheer toe te passen (stukken laten staan / 1 zijde maaien). Dit in overleg met Hoogheemraadschap van Delfland, zodat we blijven voldoen aan de door hen gestelde eisen.

3.2 Beheer afgestemd op vlinders

Vlinders zijn gebaat bij een grote diversiteit aan ontwikkelstadia van de vegetatie. Om dit te waarborgen wordt gefaseerd gemaaid en op enkele locaties golvend maaibeheer toegepast (gerelateerd aan sinusbeheer). Voor bloemrijke dijken wordt het aantal maaibeurten vergroot en wordt steeds 20 tot 60 % van de vegetatie gemaaid. In de winter blijft een deel van de vegetatie over staan. Op grotere hoeken past de Beheercombinatie golvend maaibeheer toe, waardoor windluwe, zonnige plekken ontstaan.

Door elke keer in wisselende patronen te maaien ontstaat variatie, met delen die jaarrond of zelfs meerdere jaren overstaan tot en met delen die tot drie of zelfs vier keer toe per seizoen worden gemaaid. Zo is er op elk moment van het jaar voor elke vlinder een geschikte habitat; van nectarplanten tot overwinteringsplekken. In het separate bosbeheerplan wordt tevens aandacht besteed aan de ontwikkeling van mantel-zoom-vegetaties om de habitat van bepaalde dagvlindersoorten zoals het oranjetipje te versterken.

Aandachtspunten in het beheer afgestemd op vlinders:

- Bij de eerste maaibeurt in mei/juni blijven we uit de slootkanten. Hier blijft minimaal twee meter vegetatie staan als dekking voor onder andere hazen en als voedselbron voor insecten.
- In het najaar maaien we de slootkanten wel om verruiging tegen te gaan. Per locatie weegt de Beheercombinatie elk jaar af of de vegetatie in het najaar leidt tot verruiging, aangezien dit op lange termijn nadelig kan zijn.
- Nabij struwelen is het beheer gericht op een overgang met structuurvariatie.
- Doelsoort geelsprietdikkopje wordt vervangen door een nieuwe doelsoort: kleine parelmoervlinder.

3.3 Beheer afgestemd op weidevogels (Bergboezem)

De weidevogel staat centraal in het beheer van de Bergboezem. Naar aanleiding van alarmerende cijfers van weidevogelpopulaties is in 2022 een Taskforce Weidevogels opgericht wat heeft geresulteerd in een adviesrapport met betrekking tot de inrichting en beheer van de Bergboezem. Op basis van dit advies is voor de Bergboezem een separaat beheerplan opgesteld wat als bijlage aan onderhavig beheerplan is toegevoegd en in het dagelijks beheer wordt geïntegreerd.

Het deelgebied Bergboezem is onder te verdelen in weidevogelgrasland en bloemrijke dijk. Deze subcategorieën bestaan uit de volgende natuurtypen:

Weidevogelgebied:

- Vochtig weiland (ca. 11 ha);
- Vochtig hooiland (ca. 35 ha);
- Plasdras (ca. 17 ha);
- Kwellandje (ca. 0,5 ha);
- Winterakker (vanaf 2025);
- Ecologische berm van de Boezemweg.

Bloemrijke dijk:

- Zijde Oude Leede (ca. 17 ha);
- Zijde bedrijventerrein incl. fietspad (ca. 12,7 ha);

Op de genoemde elementen realiseren wij in het voorjaar een optimale afwisseling (mozaïek) bestaande uit drie elementen:

- beweide percelen (0 tot 22 ha);
- percelen met een verlate maaidatum (44 tot 66 ha);
- percelen met plas-dras. In de Bergboezem zijn 3 molentjes aanwezig. Met deze molentjes sturen we de omvang van de plas-dras (4 tot 6 ha).

De percelen in de Bergboezem worden verpacht. In de contracten nemen we duidelijke randvoorwaarden op over de (on)mogelijkheden, waarbij de weidevogel altijd voorop staat. Zo kan het maaien bijvoorbeeld verplicht worden uitgesteld. Binnen deze randvoorwaarden vragen we potentiële pachters een plan van aanpak in te dienen op basis waarvan zij komende jaren hun werkzaamheden denken uit te gaan voeren. De doelstellingen zijn daarbij leidend, maar met de mogelijkheid vanuit ieders bedrijfsvoering om daar op optimale wijze op in te spelen. Door de randvoorwaarden en middels monitoring voert de beheercombinatie de regie, (lokale) agrariërs gaan in het gebied aan de slag.

Uitgangspunten voor het beheer zijn:

- Begrazing met rundvee gedurende het broedseizoen op maximaal 33% van het areaal. Voorkeur gaat uit naar beweiding aan de randen van de Bergboezem.
- Begrazing na broedseizoen onbeperkt met schapen en koeien (koeien uiterlijk tot 1 november, schapen tot 31 december).
- Uitgestelde maaidata voor te maaien percelen.
- Gespreide maaidata aanhouden van naast elkaar gelegen percelen.
- Bij het maaien van de percelen wordt van het midden naar de buitenkant gemaaid op een zodanige manier dat de weidevogels en hun kuikens de kans hebben om te vluchten.
- Vijf meter uit de kant watergang wordt voor 1 juli nooit gemaaid.
- Bemesting uitsluitend ruige (runder)stalmest toepassen als meststof op daarvoor in contract aangemerkte percelen, bij voorkeur laat in het jaar.
- De definitieve beheerafspraken worden vastgelegd in de pachtcontracten en een jaarlijks gezamenlijk op te stellen beweidings- en bemestingsplan;\
- Voor een volledig overzicht van de beheermaatregelen wordt verwezen naar Beheerplan Bergboezem.

Naast het gevoerde beheer zijn diverse inrichtingsaspecten van belang om de weidevogelpopulatie optimaal te laten ontwikkelen. Wij hebben regelmatig overleg met partijen (zoals het hoogheemraadschap) om deze aspecten te bespreken:

- Het optimale waterpeil is in het voorjaar een peil van 0-40 cm beneden het maaiveld (-mv) dat in mei/juni niet dieper wegzakt dan 45-60 cm –mv. Een lokale bewoner is als molenaar aangesteld en voert de werkzaamheden met betrekking tot peilbeheersing uit.
- Openheid van de omgeving behouden door begroeiing houtige vegetaties te voorkomen / periodiek verwijderen.
- Voorkomen predatie door dit actief te monitoren en zo mogelijk te beheersen.

Ook in de rest van De Groenzoom broeden uiteraard weidevogels, verspreid over diverse natuurtypen en percelen. Binnen de mogelijkheden die De Groenzoom nu en in de toekomst biedt krijgen weidevogels alle mogelijkheden hun kroost groot te brengen. Hierin trekken we gelijk op met het vergroten van de kruidenrijkdom en het verbeteren van de omstandigheden voor vlinders en andere insecten. Weidevogels zijn daarbij gelijkwaardig aan de overige doelen in het gebied en hebben profijt van het gevoerde beheer. Zie hierover verder de jaarrapportage 2020 en 2021 (par. 2.1).

3.4 Beheer afgestemd op diversiteit

De Groenzoom bestaat hoofdzakelijk uit grazige vegetaties, waarvoor zowel doelen voor botanische waarden als de soortgroepen vlinders, bijen en weidevogels zijn geformuleerd. Deze grazige vegetaties bieden daarnaast mogelijkheden voor andere soortgroepen zoals kleine zoogdieren en amfibieën. De Groenzoom heeft echter meer te bieden. Moeras, bosschages en ruw gras. Deze diversiteit aan biotopen gaan wij benutten om de natuurwaarden van De Groenzoom in alle facetten te versterken.

De diversiteit van met name de randzones wordt vergroot, zodat ook andere soortgroepen zich in het gebied thuis voelen. Wij creëren de randvoorwaarden daarvoor door kleinschalige eenmalige inrichtingsmaatregelen en maatwerk beheer op postzegelniveau. Wij hebben aanvullende kwalificerende soorten toegevoegd, het beheer van met name de randzones wordt daarop afgestemd.

Dit betekent onder andere dat we wekelijks in het gebied aanwezig zijn voor kleinschalige ingrepen, zodat de diversiteit van de vegetatie behouden en gestimuleerd wordt.

De diversiteit bij de gerealiseerde poelen is nog maar beperkt gestegen, doordat als gevolg van droge voorjaren de poelen droog vallen en de begroeiing zich langzaam ontwikkelt. Op andere terreinen (bijvoorbeeld in moeraszones en waterpartijen) zien we wel een grotere diversiteit aan soorten. De rietzanger is één van die karakteristieke soorten in de moeraszone.

In de periode 2022 – 2027 besteden we extra aandacht aan het vergroten van de mogelijkheden voor bijen in De Groenzoom. Tevens richten we ons op waardplanten van de vlinder-doelsoorten. Dit is verderop in dit beheerplan nader uitgewerkt.

3.5 Ongewenste soorten

De (overvloedige) aanwezigheid van bepaalde flora en fauna heeft negatieve effecten op het behalen van de gestelde doelen. Wij beoordelen of maatregelen nodig zijn om dit te beheersen.

Ganzenvraat

In De Groenzoom zijn onder andere Nijlganzen en Canadese ganzen aanwezig en in mindere mate grauwe ganzen, boerenganzen en brandganzen. Deze ganzen hebben een negatieve invloed op de gewenste ontwikkeling van de vegetatie. Zowel de grasvegetaties als het moeras, waar jonge rietzscheuten worden afgevreten. De ganzen vinden in De Groenzoom op uiteenlopende plekken broedlocaties: in overhoeken, op ruige oevers en terreinen en tussen de kassen. We zoeken naar mogelijkheden om de vraat door ganzen te beperken, zodat de gewenste gevarieerde vegetatie zich kan ontwikkelen. In overleg met wildebeheereenheid Delfland neemt Beheercombinatie De Groenzoom maatregelen voor de beheersing van het aantal ganzen in De Groenzoom.

Predatie weidevogel(kuikens)

De weidevogelstand ondervindt hinder van predatie door uiteenlopende fauna: katten, marterachtigen, vossen of kraaiachtigen. Wij streven ernaar predatie in de Bergboezem (en de rest van De Groenzoom) te beperken.

Een nadere inventarisatie van andere predatoren en de schade die alle predatoren in de Bergboezem aanrichten moet nog plaats vinden. We zullen hiervoor onder andere wildcamera's inzetten. Op basis hiervan worden nadere afspraken gemaakt over de beheersing van deze predatoren.

Verwijderen ongewenste kruiden

Op diverse plekken in De Groenzoom komen kruiden voor die om uiteenlopende redenen ongewenst zijn. Met name in de Bergboezem wordt hier extra aandacht aan besteed en is hier specifiek beheer voor opgesteld. Hier gaan we als volgt mee om:

- Jacobskruiskruid: Hergebruik van maaisel van kruidenrijke percelen vindt gedeeltelijk plaats als veevoer. Op deze percelen wordt Jacobs kruiskruid uitgetrokken.
- Distels: Op enkele percelen nemen distels de overhand. Deze maaïen / klepelen we gedeeltelijk, zodat ook andere kruiden kansen krijgen zich te ontwikkelen.
- Japanse Duizendknoop: op enkele plekken in De Groenzoom is Japanse Duizendknoop aanwezig. Dit bestrijden we met behulp van heet water.
- Pitrus: Binnen de Bergboezem wordt de huidige aanwezigheid van pitrus als maximum gehandhaafd. Jaarlijks wordt pitrus uitgestoken om uitbreiding tegen te gaan. We houden dit nauwlettend in de gaten en indien noodzakelijk wordt een nulstand nagestreefd waarbij alle pitrus wordt uitgestoken.

3.6 Plan van aanpak flora en fauna

Het plan van aanpak flora en fauna is als bijlage 2 toegevoegd aan dit beheerplan.

Met opmerkingen [Pd1]: Plan wordt geactualiseerd na feedback op concept is verwerkt

3.7 Betrokkenheid derden

Betrokkenheid maatschappelijke organisaties bij beheer

Kleinschalig onderhoud van terreindelen door natuurverenigingen is mogelijk. Vrijwilligers van Natuur- en Vogelwacht Rotta voerden afgelopen jaren meerdere keren per jaar werkzaamheden uit op een perceel in de Klapwijkse Knoop aan de Groenekade. In overleg met de betreffende partijen bepalen we de maatregelen. Dit levert een waardevolle bijdragen aan het realiseren van geschikte biotopen voor fauna en het vergroten van de diversiteit.

Onderhoud derden in het gebied

In De Groenzoom zijn diverse partijen met eigendommen die zij onderhouden, zoals Hoogheemraadschap Delfland en Gasunie. Wij maken met deze partijen specifieke afspraken over de werkzaamheden die zij in het gebied uitvoeren. Zo mogelijk proberen we werkzaamheden te combineren, zodat overlast voor zowel flora en fauna als recreanten zoveel mogelijk wordt beperkt.

Vrijwilligers

De Groenzoom krijgt een steeds volwassenere uitstraling. Dit komt met name door de bomen en struiken die een steeds grotere omvang hebben. Daarmee zijn er ook steeds meer werkzaamheden waar vrijwilligers een handje toe kunnen steken. We krijgen regelmatig vragen wat daarvoor de mogelijkheden zijn. Komende jaren gaan we vrijwilligers begeleiden die in De Groenzoom hun handen uit de mouwen willen steken.

We gaan in overleg met natuurverenigingen. Zij voeren in diverse gebieden in de omgeving en ook in De Groenzoom werkzaamheden uit. Samen met hen bepalen we een nadere aanpak voor De Groenzoom, zo mogelijk door samenwerking, maar in ieder geval op een wijze waarbij we hen niet voor de voeten lopen. Afhankelijk van de gekozen aanpak, het type werkzaamheden en de animo vanuit de omgeving kunnen we een concrete planning maken wat, waar en wanneer we aan de slag gaan.

Vrijwilligers zijn daarnaast betrokken bij inventarisatiewerkzaamheden in De Groenzoom. Uiteraard is iedereen vrij om in het gebied te inventariseren. In specifieke gevallen maken we nadere afspraken, zoals voor het inventariseren van weidevogels in het broedseizoen. In die gevallen maken we ook afspraken over het uitwisselen van gegevens.

4. Betrokkenheid omgeving

De betrokkenheid van bewoners bij De Groenzoom is in onze ogen essentieel om de doelstellingen in het gebied te behalen. Dit is echter niet vanzelfsprekend. Wij stimuleren de lokale betrokkenheid daarom op uiteenlopende wijze.

Ieder jaar stellen wij een activiteitenkalender op waarin onderstaande acties worden opgenomen. Onderstaand zijn uiteenlopende activiteiten opgenomen. Wij staan nadrukkelijk open voor ideeën, suggesties en aanbevelingen om dit palet aan activiteiten af te stemmen op de behoeften van de gebruikers van De Groenzoom en de inwoners van Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp.

4.1 Informatie en educatie

We nemen de omgeving graag mee in wat er speelt en leeft in De Groenzoom, letterlijk en figuurlijk. Doel is een ieder op het door hem gewenste niveau van informatie te voorzien en bij het gebied te betrekken.

Informatie aanbieden

Op de eerste plaats bieden we mensen over uiteenlopende onderwerpen op diverse wijze informatie aan. We vinden het belangrijk dat men snel de gewenste informatie kan vinden.

- Informatie verstrekken via onze website en social media. We bekijken hoe we de site nog toegankelijker kunnen maken, bijvoorbeeld door digitale kaarten in een onlineomgeving.

Persoonlijk contact

Op verschillende wijze zijn we bereikbaar voor het uitwisselen van informatie. Enerzijds bieden we dat actief aan, anderzijds zijn we bereikbaar voor vragen:

- Onze contactgegevens (mail en telefoon) zijn beschikbaar via de website en beantwoorden vragen.
- Jaarlijks 8 excursies in De Groenzoom organiseren.
- In samenspraak met natuurverenigingen kijken op welke wijze samengewerkt kan worden op het gebied van educatie.
- In samenwerking met het gebruikersplatform organiseren we bijeenkomsten waarin geïnteresseerden worden geïnformeerd over het wel en wee in De Groenzoom. Dit betreft onder andere ontwikkeling natuurwaarden, toelichten gemaakte beheerkeuzes e.d.

Actief betrokken

Vanuit educatief oogpunt en om de betrokkenheid te vergroten bieden we diverse mogelijkheden om in De Groenzoom actief te zijn.

- Jaarlijkse deelname aan de natuurwerkdag.
- Middelbare scholieren die een groene opleiding volgen mogelijkheden bieden in het gebied actief aan de slag te gaan.
- Stagiaires op allerlei gebied stageopdrachten aanbieden in De Groenzoom.

4.2 Recreatie

Recreatief gebruik van het gebied is een belangrijk doel. Rust en ruimte zijn daarbij belangrijke steekwoorden. De wandelaar, ruiter en fietser / skater krijgt alle ruimte om daarvan te genieten. Daarnaast ondernemen wij acties om recreatief gebruik te stimuleren, met behoud van de hiervoor benoemde kwaliteiten. Dit betekent enerzijds dat we activiteiten van derde ondersteunen (maaien indien nodig, deelnemen aan activiteiten als culturele activiteiten). Anderzijds nemen we initiatief om te bekijken waar kansen liggen, bijvoorbeeld op het gebied van spelen of het organiseren van activiteiten.

Recreatieve toegankelijkheid

Publiekstoegankelijke terreindelen zijn altijd vrij toegankelijk. Hekwerken die eventueel geplaatst worden, zijn voorzien van poorten waardoor recreanten het gebied altijd kunnen betreden. Uitzondering hierop vormen enkele terreindelen die tijdens het broedseizoen afgesloten worden. Deze

afsluiting maken we duidelijk kenbaar. De kanoroute wordt drie keer per jaar gemaaid, zodat ook de toegankelijkheid daarvan gewaarborgd is.

4.3 Belangengroepen

Op diverse wijze betrekken we belangengroepen bij De Groenzoom. Eerste aanspreekpunt is het Gebruikersplatform, waarin uiteenlopende stakeholders vertegenwoordigd zijn. De beheercombinatie sluit aan bij de vergaderingen. Indien van meerwaarde vindt daarnaast afstemming plaats met werkgroepen, bijvoorbeeld door op de locatie te gaan kijken. Naast stakeholders in het gebied sparren we ook met partijen buiten De Groenzoom om van elkaar te leren en elkaar te versterken.

Bijlage

Bijlage 1: Ontwikkeling en onderhoud objecten

1.1. Moeras (gemaaid rietland N05.02)

Een gevarieerd en structureel moeras vormt een geschikte biotoop voor diverse faunagroepen zoals libellen, vissen, amfibieën en zoogdieren. Riet, hoge zeggen en/of hoge biezen nemen een aanzienlijk deel van de oppervlakte van het beheertype in. Moeras is van groot belang als foerageer- en broedgebied voor moeras- en rietlandvogels zoals kleine karekiet, rietgors, roerdomp, snor en rietzanger.

In De Groenzoom zijn percelen en oevers afgegraven tot gemiddeld -5,30m NAP. In De Groenzoom wordt een flexibel peil ingesteld dat ligt tussen -5,10m NAP (max) en -5,40m NAP (min). Afhankelijk van het neerslagoverschot cq. -tekort staan de moerassen het grootste deel van het jaar (naar verwachting najaar/winter/voorjaar) onder water.

Doelstelling

Kwaliteitsindicatoren bepalen de kwaliteit van het natuurstype. Voor moeras zijn de volgende kwalificerende structuurelementen en soorten te onderscheiden:

Kwalificerende structuurelementen		
• Overjarig riet • Begroeiing met helofyten (riet, biezen, gele lis en zegge soorten) • Begroeiing met struweel (< 10%) • Open water		
Kwalificerende soorten		
Vogels	• Blauwborst • Rietzanger • Kleine karekiet	• Rietgors • Roerdomp • Snor

Kwaliteitsbepaling van het natuurstype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling moeras	Helofyten*	Waarvan overjarig	Struweel
Goed	≥ 70%	≥ 50%	≤ 10%
Voldoende	≥ 60%	≥ 40%	≤ 10%
Matig	≥ 40%	≥ 30%	≤ 10%
Slecht	Indien niet aan goed of matig wordt voldaan		

* Exclusief pitrus

De te behalen kwaliteit na contractperiode twee is:

Kwaliteitsbepaling op 31 december 2027 is **voldoende**

Omvang

Bedraagt minimaal 27 hectare.

Ontwikkeling 2016-2021

Voor de eerste contractperiode was de te behalen kwaliteit op 31 december 2021 matig. Een beoordeling in oktober 2020 laat zien dat riet / lisdodde 36% bedekt en pitrus 15%. Van het riet is circa 25% overjarig, de pitrus is geheel overjarig. Het percentage helofyten (excl. pitrus) **voldoet niet**, indien pitrus wel wordt meegeteld wordt wel voldaan. Struweel komt op een klein oppervlak in de centrale plas en op de eilandjes achter de roofvogelboerderij voor (< 4%). Daarnaast staan verspreid solitaire wilgen, bewust behouden als zangpost. De bedekking met struweel **voldoet**. Het doel betreffende

overjarig is met name riet, dat als broedgebied voor diverse rietvogels fungeert. Door maaibeheer is geen 30% overjarig riet aanwezig, dit **voldoet niet**.

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
- Waterstanden en relatie tot bodemhoogte geschikt voor ontwikkeling - Lange banen langs hoofdwatgangen	
Kansen	Bedreigingen
Hoogheemraadschap welwillend om mee te denken over passend peilbeheer	- Foeragerende ganzen - Regie waterstanden ligt bij Hoogheemraadschap

Ontwikkeling en instandhouding

Het beheer van moeras is gericht op het ontwikkelen en in stand houden van riet, het behouden van de dichtheid van de vegetatie en het stimuleren van diversiteit. We zorgen dat er verschillende ontwikkelstadia aanwezig zijn: gemaaid, éénjarig en overjarig riet. Daarmee behouden we broed en schuilmogelijkheden voor verschillende diersoorten.

Voor rietvogels is overjarig riet gewenst, daarom wordt het riet gefaseerd gemaaid. Alle moerasvegetatie wordt in deze contractperiode één keer gefaseerd gemaaid, zodat voldoende overjarig riet aanwezig blijft. Vogels zoals grutto en lepelaar maken intensief gebruik van de open delen als foerageerlocatie. Begroeiing met helofyten wordt daarom niet koste wat het kost nagestreefd. Wel nemen we enkele eenmalige maatregelen om de ontwikkeling van helofyten te stimuleren.

Eenmalige maatregelen

Afrasteren van enkele oevers (300 m) om de ontwikkeling van helofyten te stimuleren

Op kleine schaal verplaatsen van helofyten binnen De Groenzoom om ontwikkeling op grote onbegroeide zones te stimuleren

Overleg met Hoogheemraadschap van Delfland over waterstanden en waterkwaliteit

Daarnaast maaien we het riet gefaseerd, de opslag van met name wilg verwijderen we, met uitzondering van zangposten en enkele bosschages met een beperkte omvang.

Beheer voor de komende jaren	Maaien van riet, verwijderen van boomopslag
Frequentie	Jaarlijks 1/6 ^e van de helofyten maaien Houtige opslag jaarlijks verwijderen (met uitzondering van zangposten)
Periode	Tussen oktober en maart
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren: gebruiken als strooisel in stallen pachters, composteren. Hout op rillen stapelen

1.2. Bloemrijke dijk

Bloemrijke dijken bestaan uit bloemrijke vegetaties langs de randen in het gebied. Wanneer deze bloemrijke dijken worden beweide, kan de variatie en afwisseling groot zijn door verschillen in microklimaat, afgetrapte randen langs schapenpaadjes en vochtige stukken aan de voet van de dijk. Daarnaast maaien we bloemrijke dijken om structuurvariatie en een kruidenrijke vegetatie te ontwikkelen. In De Groenzoom gaat het niet om dijken van kalkhoudende, zandige klei en daarmee kent de lokale situatie zijn eigen ecologische potenties. De doelsoorten zijn hier op af gestemd.

Doelstelling

Kwaliteitsindicatoren bepalen de kwaliteit van het natuurstype. Voor bloemrijke dijken zijn de volgende kwalificerende soorten te onderscheiden:

Kwalificerende soorten		
Planten	• Kamgras • Veldgerst • Knolboterbloem • Pastinaak • Fluitenkruid	• Madeliefje • Gewoon duizendblad • Gewone berenklauw • Cichorei • Knoopkruid
Dagvlinders	• Klein koolwitje • Klein geaderd witje • Kleine vuurvinder • Hooibeestje • Icarusblauwtje • Bruin zandoogje • Koevinkje • Dagpauwoog	• Zwartspriddikkopje • Kleine parelmoervlinder • Oranje zandoogje • Argusvlinder • Bruin blauwtje • Groot dikkopje • Kleinevos
Broedvogels	• Graspieper • Scholekster	• Kievit

Kwaliteitsbepaling van het natuurstype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling bloemrijke dijk	
Goed	Indien 15 of meer kwalificerende soorten voorkomen, waarvan tenminste 9 op >15% van de oppervlakte van het beheertype
Matig	Indien 8-14 kwalificerende soorten voorkomen of indien meer soorten voorkomen, maar niet aan de eisen van klasse goed voldaan wordt
Slecht	Indien niet aan goed of matig wordt voldaan

De te behalen kwaliteit na contractperiode twee is:

Kwaliteitsbepaling op 31 december 2027 is **goed**

Omvang

Bedraagt minimaal 67 hectare.

Ontwikkeling 2016-2021

Voor de eerste contractperiode was de te behalen kwaliteit op 31 december 2021 matig. Een beoordeling in oktober 2020 laat zien dat er in totaal 21 kwalificerende soorten zijn waargenomen, waarvan 10 in >15% van het gebied. Dit **voldoet** aan de contracteis matig voor bloemrijke dijk.

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
	• Recreatieve structuren op dijken, beheer dient daarop afgestemd te zijn (beweiden beperkt mogelijk)
Kansen	Bedreigingen
• Informatievoorziening aan recreanten	• Recreatief gebruik verstoort broedvogels

Ontwikkeling en instandhouding

We maaien in meerdere maairondes steeds een deel van de vegetatie. Dit zorgt ervoor dat gedurende het hele jaar schuil- en foerageermogelijkheden aanwezig zijn voor fauna. Door dit gefaseerde maaibeheer ontstaan verschillende groeistadia in de vegetatie. Door golvend te maaien op locaties van voldoende omvang ontstaan tevens zonnige, windluwe plekken. Daarnaast willen we het karakteristieke beeld van schapen op dijken passend in het gebied behouden. De diversiteit van flora neemt echter toe als minder wordt beweid en meer wordt gemaaid/afgevoerd.

We zoeken een goede balans tussen maaien en beweiden, door delen in het voorjaar en de voorzomer niet te beweiden. Beweiding op deze locaties vindt plaats als de vegetatie (gedeeltelijk) gemaaid is. Indien de dichtheid van grassen en de ontwikkeling van kruiden daarom vraagt maaien we beweide dijken één keer per jaar. Dit kan een maaibeurt zijn medio juli of gefaseerde maaibeurten waarbij in twee rondes beide keren 50% van het te maaien areaal wordt gemaaid (bijvoorbeeld in mei/juni en juli/augustus). Verder maait of klepelt de Beheercombinatie intensiever als distels de overhand nemen.

Beheer voor de komende jaren	Maaien en afvoeren	Beweiding door schapen
Frequentie	3 keer per jaar gefaseerd maaien waarvan één keer bestaat uit toppen van storingskruiden	Extensieve nabeweiding 15-30% wordt niet begraasd, begrenzing met schapengaas.
Periode	Half mei tot medio oktober	April tot januari (delen worden in voorjaar/voorzomer niet beweide)
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren: gebruik als veevoer, composteren	-

1.3. Vochtig weidevogelgrasland

Vochtig weidevogelgrasland is gelegen in de Bergboezem, met primair een weidevogeldoelstelling. Goede weidevogelgraslanden worden gekenmerkt door een open karakter, een mozaïek van diverse vormen van graslandbeheer en soorten als grutto, kievit, scholekster en tureluur. Ook eenden als zomertaling en slobbeend zijn kenmerkend.

Vanwege de alamerende resultaten omtrent de weidevogels in de Groenzoom en de Bergboezem in het bijzonder is voor dit deel van de Groenzoom een separaat beheerplan opgesteld met specifiek maatwerk beheer (zie bijlage X). Onderstaand is een samenvatting weergegeven van de belangrijkste factoren rondom natuurtipe vochtig weidevogelgrasland.

Doelstelling

Kwaliteitsindicatoren bepalen de kwaliteit van het natuurtipe. Voor vochtig weidevogelgrasland zijn de volgende kwalificerende soorten te onderscheiden:

Kwalificerende soorten		
Broedvogels	• Gele kwikstaart • Graspieper • Grutto • Krakeend • Kuifeend • Slobbeend • Tureluur	• Veldleeuwerik • Watersnip • Wintertaling • Wulp • Zomertaling • Kievit • Scholekster

Kwaliteitsbepaling van het natuurtipe vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling vochtig weidevogelgrasland	
Goed	indien meer dan 60 broedparen per 100 ha van de kwalificerende soorten voorkomen met een Bruto Territoriaal Succes (BTS) $\geq 50\%$
Matig	indien 45 – 60 broedparen per 100 ha van de kwalificerende soorten voorkomen met een Bruto Territoriaal Succes (BTS) $\geq 50\%$
Slecht	indien 35 – 45 broedparen per 100 ha van de kwalificerende soorten voorkomen met een Bruto Territoriaal Succes (BTS) $\leq 50\%$

De te behalen kwaliteit na contractperiode twee is:

Kwaliteitsbepaling op 31 december 2027 is **goed**

Omvang

Bedraagt minimaal 67 hectare.

Ontwikkeling 2016-2021

Voor de eerste contractperiode was de te behalen kwaliteit op 31 december 2021 goed.

In totaal hebben in 2020 104 broedparen van kwalificerende soorten gebroed in de Bergboezem (ca. 155 per 100 ha.). Het betreft 43 paren van de grutto en de tureluur samen. Het BTS van de grutto en de tureluur is gezamenlijk 28%. Het broedsucces van de grutto is 23%, van de tureluur 50%. Dit **voldoet niet** aan de vereiste kwaliteitsbepaling goed. Dit in tegenstelling tot de periode 2016-2019, waarin wel aan de gestelde kwaliteitsbepaling is **voldaan**. De resultaten de afgelopen 5 jaar zijn als volgt:

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal broedparen totaal	119	123	127	92	104

Broedsucces	2016	2017	2018	2019	2020
Tureluur	80%	80%	67%	75%	50%
Grutto	77%	79%	87%	69%	23%

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
Weidevogels van oudsher in gebied aanwezig	Waterbergingsgebied kan in broedseizoen worden gebruikt
Kansen	Bedreigingen
- Vogelaars nauw betrokken bij Bergboezem - Door middel van beheerplan Bergboezem leveren we maatwerk en verbeteren we de leefomgeving van weidevogels	- Predatie nesten en jongen weidevogels - Oprukkende bebouwing rondom de Bergboezem - Recreatieve druk leidt tot toenemende verstoring

Ontwikkeling en instandhouding

Doel is een afwisselend patroon van kruidenrijke grasvegetaties. Afgelopen jaren is daarom voornamelijk gemaaid. Komende periode bieden we in het broedseizoen ook mogelijkheden voor beweiding zodat een mozaïek van beweidde en gemaaide percelen kan ontstaan. Dit afwisselende patroon ontstaat daarnaast door de natuurlijke hoogteverschillen in de Bergboezem en de invloed hiervan op de grondwaterstand op perceelniveau. Met behulp van drie aanwezige molentjes kunnen we plas-dras situaties sturen, waardoor ook op maaiveld water aanwezig is.

Situatie	Kruidenrijke percelen waarvan dichtheden grassen verschillen mede door verschillende terreinomstandigheden. Vanaf juli maaien en beweiden, zodat percelen "kaal" de winter in gaan.
Beheermaatregel	Beweiden en maaien en afruimen, korven sloten en maaisel wallefrezen
Frequentie	Wisselend
Periode	Gehele jaar
Vrijgekomen materiaal	-

Voor de periode 2022-2027 werken we voor het behalen van de doelen wederom graag samen met lokale partijen. We selecteren de pachter primair op basis van kwaliteitseisen (plan van aanpak, ervaring). De prijs is secundair en onderstaande onderhoudsregimes zijn het uitgangspunt voor de afspraken die worden gemaakt.

In het vochtig weidevogelgrasland streven we naar een mozaïek, waarbij zowel beweiding, plas-dras en uitgesteld maaien (na 15 juni / 1 juli) mogelijkheden bieden om dat te realiseren. Alleen op percelen waar door verruiging geen of een zeer beperkt aantal weidevogels broeden maaien we vroeger. Dit wordt op perceelniveau bepaald. De plas-dras die is ontstaan bij de drie molentjes wordt voortgezet. Deze hebben een omvang van 2 tot 6 ha, waarbij één grotere plas-dras locatie de voorkeur geniet op meerdere kleintjes.

Diverse omgevingsfactoren hebben mogelijk een negatieve invloed op het broedsucces in De Bergboezem.

- Legsels gaan verloren door vliegende predatoren: kraai, buizerd, kiekendief, meeuw. Ook andere predatoren zoals marterachtigen hebben een negatieve invloed. We brengen potentiële maatregelen in beeld om de predatie te beperken.
- Daarnaast is het te druk in het broedseizoen, mensen gaan het gebied in, ook al mag dat niet. We hebben daarvoor onder andere de sluitingsdatum vervroegd en met bebording verduidelijkt dat het gebied is afgesloten.
- Ten derde verandert de omgeving sterk (meer woonwijk en industrie, fietspad), resulterend in onder andere lichtvervuiling en meer geluid. Ook hiervan proberen we de negatieve effecten in overleg te beperken, daarbij nadrukkelijk ondersteund door gemeenten en gebruikersplatform.

Wij staan nadrukkelijk open voor samenwerking met andere partijen betrokken bij het weidevogelbeheer in de omgeving. Om deze reden nemen we deel aan het Weidevogelpact Midden-Delfland. Via dit platform wordt onder andere aan kennisdeling gedaan middels verschillende bijeenkomsten.

1.4.1. Kruiden- en faunairijk grasland

Kruiden- en faunairijk grasland omvat graslanden die kruidenrijk zijn. De vegetatie kan behoren tot allerlei verbonden van graslandvegetaties; onder meer kamgrasvegetaties of de meer algemene witbolgraslanden. Ontwikkeling van soorten ruigte en struweel worden geweerd. Dit type graslanden wordt meestal extensief beweide.

Doelstelling

Kwaliteitsindicatoren bepalen de kwaliteit van het natuurstype. Voor kruiden- en faunairijk grasland zijn de volgende kwalificerende soorten te onderscheiden:

Kwalificerende soorten		
Planten	• Scherpe boterbloem • Veldzuring • Rode klaver • Vertakte leeuwentand • Pinksterbloem	• Madeliefje • Brunel • Fluitenkruid
Dagvlinders	• Kleine koolwitje • Klein geaderd witje • Kleine vuurvlieder • Hooibeestje • Icarusblauwtje • Bruin zandoogje • Koevinkje • Dagpauwoog	• Zwartsprietdikkopje • Kleine parelmoervlieder • Oranje zandoogje • Argusvlieder • Bruin blauwtje • Groot dikkopje • Kleine vos

Kwaliteitsbepaling van het natuurstype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling kruiden- en faunairijk grasland	
Goed	Indien minimaal 13 kwalificerende soorten voorkomen, waarvan tenminste 8 op >15% van de oppervlakte van het beheertype.
Matig	Indien 7-12 kwalificerende soorten voorkomen of indien meer soorten voorkomen, maar niet aan de eisen van klasse goed voldaan wordt.
Slecht	Indien niet aan de klasse matig of goed voldaan is.

De te behalen kwaliteit na contractperiode twee is:

Kwaliteitsbepaling op 31 december 2027 is **goed**

Omvang

Bedraagt minimaal 64 hectare.

Ontwikkeling 2016-2021

Voor de eerste contractperiode was de te behalen kwaliteit op 31 december 2021 matig.

Een beoordeling in oktober 2020 laat zien dat in totaal 18 kwalificerende soorten zijn waargenomen, waarvan 3 in >15% van het gebied. Hiermee **voldoet** kruidenrijk grasland aan de contracteis matig.

Ontwikkeling en instandhouding

De samenstelling van de vegetatie sluit aan op het gewenste beeld. De ontwikkeling van een diversiteit aan kruiden is nog beperkt, maar komt langzaam op gang. De beweidingsdruk wordt verlaagd ten opzichte van de vorige beheerperiode. Afhankelijk van de bezetting in het betreffende perceel beheersen we distels door gericht de ruige plekken te maaien / klepelen. Dit doen we met name voor de zaadsetting, maar ook later in het jaar.

Situatie	Kruidensoorten worden talrijker en de bedekking neemt toe; graslandsoorten zijn in mindere mate aanwezig	
Beheermaatregel	Begrazen door runderen. Op erg natte percelen begrazing door schapen. Nabeweiding met schapen.	Maaien
Frequentie	0.5 tot 2 GVE/ha, afhankelijk van de ontwikkeling in het betreffende perceel	3 keer per jaar
Periode	1 april – 1 november	Mei en september alles maaien, tussen 15 juni en 1 juli ruigtekruiden maaien
Vrijgekomen materiaal	-	Afvoeren

In de beweede percelen staan weinig bomen en andere schaduw biedende beplanting. Daarom zoeken we samen met pachters naar mogelijkheden om schaduwrijke plekken te creëren voor vee, bijvoorbeeld door het plaatsen van takkenrillen, stukjes bosplantsoen en rietkragen.

Bij beweiding in april kunnen kruiden niet altijd tot bloei en zaadzetting komen. Op kansrijke percelen wegen we af beweiding later te starten (bijv. 16 mei of 1 juni), zodat kruiden kansen krijgen tot bloei te komen. Daarnaast is in de pachtvoorwaarden van enkele percelen opgenomen dat 1 keer gemaaid en afgeruimd mag worden. Ook dit bevordert (op langere termijn) de ontwikkeling van kruiden.

1.4.2. Glanshaverhooiland

Glanshaverhooiland bevat hooilanden met (zeer) bloemrijke vegetaties van het glanshaververbond. Het komt voor op matig vochtige tot periodiek overstroomde uiterwaarden, op zeekleigronden en op löss of krijtafzettingen. Dominantie van glanshaver komt vaak voor, maar soms zijn andere hoge grassen, bijvoorbeeld, goudhaver, zachte haver of grote vossesstaart dominant. Grote vossesstaart graslanden, vaak met echte koekoeksbloem of veldgerst, vormen overgangen naar vochtig grasland. Graslanden van een goede kwaliteit kennen een grote kruidenrijkdom. Ten opzichte van andere graslanden zijn opvallend veel schermbloemigen te vinden. Ook de inwendige structuur van deze graslanden is rijk, de hoge grassen vormen een open scherm. De kruiden komen minder hoog en vormen soms zelfs twee onderlagen.

Doelstelling

Kwaliteitsindicatoren bepalen de kwaliteit van het natuursysteem. Voor glanshaverhooiland zijn de volgende kwalificerende soorten te onderscheiden:

Kwalificerende soorten		
Planten	• Glanshaver • Goudhaver • Fluitenkruid • Wilde peen • Vertakte leeuwentand • Gewoon duizendblad • Knolboterbloem • Knoopkruid	• Veldlathyrus • Margriet • Echte koekoeksbloem • Grote vossenstaart • Timoteegras • Kamgras • Veldgerst
Dagvlinders en sprinkhanen	• Kleine koolwitje • Klein geaderd witje • Kleine vuurvlieder • Hooibeestje • Icarusblauwtje • Bruin zandoogje • Koevinkje • Dagpauwoog	• Zwartsprietdikkopje • Kleine parelmoervlinder • Oranje zandoogje • Argusvlinder • Bruin blauwtje • Groot dikkopje • Kleine vos

Kwaliteitsbepaling van het natuursysteem vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling glanshaverhooiland	
Goed	indien 18 of meer kwalificerende soorten voorkomen, waarvan tenminste 10 op >15% van de oppervlakte van het beheersysteem
Matig	indien 9-16 kwalificerende soorten voorkomen of indien meer soorten voorkomen, maar niet aan de eisen van klasse goed voldaan wordt
Slecht	Indien niet aan de klasse matig of goed voldaan is

De te behalen kwaliteit na contractperiode twee is:

Kwaliteitsbepaling op 31 december 2027 is voor 20 hectare **goed**

Omvang

Bedraagt minimaal 30 hectare.

Ontwikkeling 2016-2021

Voor de eerste contractperiode was de te behalen kwaliteit op 31 december 2021 voor 20 hectare goed en voor 10 hectare matig.

Een beoordeling in oktober 2020 laat zien dat in totaal 20 kwalificerende soorten zijn waargenomen, waarvan 13 in >15% van het gebied. Dit **voldoet** aan de contracteis goed voor glanshaverhooiland. De soortenrijkdom en spreiding in het noordelijk glanshaverhooiland is daarbij groter als het zuidelijk glanshaverhooiland.

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
Verruiging van bepaalde terreindelen (geen of beperkte beweiding)	Maaibeheer toepassen op locaties waar in de planfase beweiding gewenst was
Kansen	Bedreigingen
Natuurvereniging betrekken bij vlindertelling	

Ontwikkeling en instandhouding

Door maaien en afvoeren vindt verschraling plaats. De hoeveelheid grassen zoals Engels raaigras is daardoor geleidelijk afgenomen, kruiden ontwikkelen zich steeds beter. We blijven inzetten op maaien en afvoeren. Daarbij bekijken we waar het mogelijk is tweede helft mei te maaien, zodat dominantie grassen wordt doorbroken.

Situatie	Verruiging van ongewenste kruiden (distels, ridderzuring), veel graslandsoorten	Graslandsoorten nog aanwezig	Kruidensoorten worden talrijker en de bedekking neemt toe; graslandsoorten in mindere mate aanwezig
Beheermaatregel	Maaien en afvoeren en beweiden door schapen	Maaien en afvoeren	Maaien en afvoeren en begrazen
Frequentie	1 keer vroegtijdig maaien, 1 à 2 keer daarna maaien Na beweiden door schapen	2 keer per jaar	1 keer per jaar maaien 1 à 2 GVE/ha
Periode	Maaien half juni tot half juli (voor zaadzetting), vervolgens 1 à 2 keer maaien o.b.v. ontwikkeling vegetatie	Eind mei/half juni en oktober - januari eventueel nabeweiden	Eind juni – half juli, aansluitend nabeweiden augustus - oktober
Vrijgekomen materiaal	Vroegtijdig afvoeren (om uitzaaien van grassen te voorkomen): veevoer of strooisel stal, composteren	Afvoeren: veevoer of strooisel stal, composteren	Afvoeren: veevoer of strooisel stal, composteren

Naast de reguliere beheermaatregelen zaaien we kruiden uit vanuit andere percelen in De Groenzoom, om de ontwikkeling van doelsoorten te stimuleren. Dit doen we vooral kleinschalig door zaad handmatig te winnen en elders uit te zaaien. Dat doen we voor verschillende soorten, vanwege het bloeitijdstip op verschillende momenten. Dit zal 2 tot 3 keer per jaar gebeuren, afhankelijk van de bloeispreading.

1.4.3. Vochtig hooiland

Vochtig hooiland komt voor op natte veen- en kleibodems met een redelijke draagkracht. Het gaat om bloemrijke graslanden, vaak geel van soorten als ratelaar, gewone rolklaver, moerasrolklaver, geel walstro, scherpe boterbloem, kruipende boterbloem of dotterbloem. Vochtig hooiland is minder zeggrijk dan nat schraalland. Ze zijn nu niet meer interessant voor boeren door hun lage productie en eiwitarm gewas, maar ze behoorden ooit tot de betere graslanden.

Doelstelling

Kwaliteitsindicatoren bepalen de kwaliteit van het natuurstype. Voor vochtig hooiland zijn de volgende kwalificerende soorten te onderscheiden:

Kwalificerende soorten		
Planten	- Echte koekoeksbloem - Pinksterbloem - Gewone dotterbloem - Brunel - Moerasrolklaver	- Grote ratelaar - Scherpe boterbloem - Egelboterbloem - Zwarte zegge - Kale jonker
Dagvlinders	- Kleine koolwitje - Klein geaderd witje - Kleine vuurvinder - Hooibeestje - Icarusblauwtje - Bruin zandoogje - Koevinkje - Dagpauwoog - Oranjetipje	- Zwartsprietdikkopje - Kleine parelmoervlinder - Oranje zandoogje - Argusvlinder - Bruin blauwtje - Groot dikkopje - Kleine vos

Kwaliteitsbepaling van het natuurstype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling vochtig hooiland	
Goed	Indien minimaal 15 kwalificerende soorten voorkomen, waarvan ten minste 9 op >15% van de oppervlakte van het beheertype
Matig	Indien 8-14 kwalificerende soorten voorkomen of indien meer soorten voorkomen, maar niet aan de eisen van klasse goed voldaan wordt
Slecht	Indien niet aan de klasse matig of goed voldaan is

De te behalen kwaliteit na contractperiode twee is:

Kwaliteitsbepaling op 31 december 2027 is **goed**

Omvang

Bedraagt minimaal 20 hectare.

Ontwikkeling 2016-2021

Voor de eerste contractperiode was de te behalen kwaliteit op 31 december 2021 matig. Een beoordeling in oktober 2020 laat zien dat in totaal 15 kwalificerende soorten zijn waargenomen, waarvan 2 in >15% van het gebied. Dit **voldoet** aan de contracteis matig voor vochtig hooiland.

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
Aaneengesloten gebieden natuurstype	Maaibeheer toepassen op locaties waar in planfase beweiding gewenst was
Kansen	Bedreigingen

Natuurvereniging betrekken bij vlindertelling	Wijzigingen waterstand, natte omstandigheden vereist

Ontwikkeling en instandhouding

Door maaien en afvoeren vindt verschraling plaats en krijgen kruiden steeds meer kansen. Wanneer verschraling voldoende heeft plaats gevonden, wordt de eerste snede gemaaid, vervolgens vindt beweiding plaats waardoor de diversiteit nog verder toe neemt. Uitgangspunt is dat 2 keer wordt gemaaid en daarna wordt nabeweide indien nodig. Daarbij bekijken we waar het mogelijk is tweede helft mei te maaien, zodat dominantie grassen wordt doorbroken.

Situatie	Graslandsoorten nog sterk aanwezig; enkele soorten kruiden in lage dichtheden	Kruidensoorten worden talrijker en de bedekking neemt toe; graslandsoorten in mindere mate aanwezig
Beheermaatregel	Maaien en nabeweiding met 1 rund/paard per ha. Vegetatie kort de winter in laten gaan.	Maaien en begrazing
Frequentie	2 keer per jaar	1 keer per jaar 1 GVE/ha
Periode	Eind mei/half juni en september	Eind/begin juni – half juli, nadien nabeweiden
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren: veevoer of strooisel stal, composteren	Afvoeren: veevoer of strooisel stal, composteren

Verder worden enkele doelsoorten uitgezaaid. Dit is al succesvol gebleken voor bijvoorbeeld de grote ratelaar in de Klapwijkse Knoop. Jaarlijks wordt bemest middels het opbrengen van ruige stalmest/groencompost en aanvullende meststoffen.

1.4.4. Ecologische Bermen

Door De Groenzoom loopt een brede watergang met aangrenzend een kade met fietspad. De bermen van het fietspad en het talud naar de aangrenzende waterpartijen is in beheer als ecologische berm. Daarnaast wordt de Boezemweg in de Bergboezem binnen dit beheertype opgenomen. De diversiteit van de vegetatie wordt gestimuleerd. Hierbij rekening houdend met de toenemende schaduwwerking van de bomenlaan die het fietspad begeleid.

Doelstelling

Kwaliteitsindicatoren bepalen de kwaliteit van het natuurtype. Voor de ecologische bermen zijn de volgende kwalificerende soorten te onderscheiden:

Kwalificerende soorten		
Planten	• Kamgras • Veldgerst • Knolboterbloem • Pastinaak • Fluitenkruid	• Madeliefje • Gewoon duizendblad • Gewone berenklauw • Cichorei • Knoopkruid
Dagvlinders en sprinkhanen	• Klein koolwitje • Klein geaderd witje • Kleine vuurvinder • Hooibeestje • Icarusblauwtje • Bruin zandoogje • Koevinkje • Dagpauwoog	• Zwartspriddikkopje • Geelspriddikkopje • Oranje zandoogje • Argusvlinder • Bruin blauwtje • Groot dikkopje • Kleinevos
Broedvogels	• Graspieper • Scholekster	• Kievit

Kwaliteitsbepaling van het natuurtype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling bloemrijke dijk	
Goed	Indien 15 of meer kwalificerende soorten voorkomen, waarvan tenminste 9 op >15% van de oppervlakte van het beheertype
Matig	Indien 8-14 kwalificerende soorten voorkomen of indien meer soorten voorkomen, maar niet aan de eisen van klasse goed voldaan wordt
Slecht	Indien niet aan goed of matig wordt voldaan

De te behalen kwaliteit na contractperiode twee is:

Kwaliteitsbepaling op 31 december 2027 is **matig**

Omvang

Bedraagt minimaal 21 hectare.

Ontwikkeling 2016-2021

Het maaibeheer van de bermen is in 2019 aangepast. Sindsdien maaien we gefaseerd en voeren we het maaisel af. De bermen zijn ruig met een aanzienlijk aandeel raapzaad, brandnetels en distels. Mede door de beschaduwning zijn in de berm voornamelijk algemene soorten aanwezig.

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
	Meterstroken worden frequenter kort gezet
Kansen	Bedreigingen
Informatievoorziening aan recreanten	Recreatief gebruik verstoort broedvogels

Ontwikkeling en instandhouding

We maaien in meerdere maairondes steeds een deel van de vegetatie (zijde per zijde). Dit zorgt ervoor dat gedurende het hele jaar schuil- en foerageermogelijkheden aanwezig zijn voor fauna. Door dit gefaseerde maaibeheer ontstaan verschillende groeistadia in de vegetatie.

Beheer voor de komende jaren	Maaien. Per maaibeurt 60-85% maaien, max 100m aaneengesloten maaien, daarna 50m ongemoeid. Volgende maaibeurt andere fasering waardoor variatie in vegetatiehoogte en -structuur ontstaat
Frequentie	Iedere zijde 2x maaien, gefaseerd per zijde (4x een zijde maaien gedurende de periode)
Periode	Half juni tot medio oktober
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren: gebruik als veevoer, composteren

1.5. Ruyvens bosje

Bos op natte standplaatsen op venige bodem met dominerende soorten als zwarte els, zachte berk en grauwe wilg. Bosschages en structuurrijke randen zijn biotoop voor diverse soorten flora en fauna met bijzondere eisen.

Doelstelling

Kwaliteitsindicatoren bepalen de kwaliteit van het natuurtype. Voor bos zijn de volgende kwalificerende soorten te onderscheiden:

Kwalificerende structuurelementen	
Inheemse/Europese boom- en struiksoorten	

Kwaliteitsbepaling van het natuurtype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling hoog- en laagveenbos	
Goed	50% oppervlakte bedekt met Inheemse/Europese boom- en struiksoorten 10% Structuurrijke overgangszones tussen bosschages en soortenrijke vegetatie 40% soortenrijke vegetatie
Matig	50% oppervlakte bedekt met Inheemse/Europese boom- en struiksoorten
Slecht	Indien niet aan goed of matig wordt voldaan

De te behalen kwaliteit na contractperiode twee is: Kwaliteitsbepaling op 31 december 2027 is **goed**

Omvang

Bedraagt minimaal 4 hectare.

Ontwikkeling 2016-2021

Voor de eerste contractperiode was de te behalen kwaliteit op 31 december 2021 matig. Circa 50% van het hoog- en laagveenbos bestaat uit Inheemse/Europese boom- en struiksoorten. Andere soorten houtige vegetatie zijn niet aangetroffen. Dit **voldoet** aan de contracteis matig voor hoog- en laagveenbos.

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
Broedmogelijkheden voor (roof)vogels	Gelegen aan provinciale weg
Kansen	Bedreigingen
Onderhoudsmaatregelen in samenwerking met vrijwilligers	

Ontwikkeling en instandhouding

Bij het maaien van de soortenrijke vegetatie wordt ruime afstand gehouden van de bosschages of wordt hier met zeer lage frequentie gemaaid (circa 1x per 5 jaar), om open stukken te behouden. Hiermee realiseren we een divers gebiedje met waardevolle flora en fauna.

Voor de bosplantsoen binnen de Groenzoom, waaronder het Ruyvens bosje, is een specifiek bosbeheerplan opgesteld. Voor meer informatie omtrent onderhoud van bosplantsoenen wordt hiernaar verwezen, zie bijlage 4.

Beheer voor de komende jaren	Gefaseerd maaien en afvoeren. Verwijderen ongewenste (uitheemse) soorten (continu). Onderhoudswerkzaamheden volgens specifiek beheerplan bosplantsoenen.
Frequentie	Jaarlijks 1/3 ^e van de soortenrijke vegetatie maaien en afvoeren, structuurrijke overgangszone circa 1x per 5 jaar (gefaseerd) maaien
Periode	Zomerperiode onder droge omstandigheden om insporing te voorkomen
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren: veevoer of strooisel stal, composteren

1.6. Diversiteit

Voor de tweede contractperiode richten we ons op diversiteit van bijen (insecten) en waardplanten doelsoorten vlinders.

1.6.1. Bijen

Doelstelling

Voor bijen (insecten) en waardplanten diversiteit zijn de volgende kwalificerende soorten te onderscheiden:

Kwalificerende soorten			
	Habitat	Soort al in De Groenzoom	Soort nog niet in De Groenzoom
Bijen (insecten)	Moeras, oud riet en bloemrijke vegetatie	• Kattenstaartdikpoot	• Rietmaskerbij
	Laagveenbos, combinatie wilgen en natte ruigte	• Vroege zandbij	• Roodrandzandbij
	Grootschalige bloemrijke vegetaties	• Tuinhommel	• Veenhommel • Ranonkelbij
	Grootschalige bloemrijke vegetaties (koekoek)	• Grote koekoekshommel	• Gewone koekoekshommel
	Wilgenstruweel (specialistische bijen)	• Vroege zandbij	• Grijs zandbij
	Kleinschalig, structuurrijk, bloemrijk grasland	• Roodsprietwespbij	• Weidebij
	Kruidenrijk, composietrijk grasland	• Gewone viltbij	• (Weidebij) • Distelbehangersbij
	Klaverrijke vegetaties	• Weidehommel	• Geelstaartklaverzandbij • Klaverdikpoot • Moshommel
	Steilwandjes, open plekken grond	• Gewone sachembij	• Bruine rouwbij
	Oude knotwilgen	• Gewone kegelbij	• Blauwe metselbij
	Bloeiend struweel	• Gewone maskerbij • Tuinbladsnijder	• Zwartgespoorde houtmetselbij

Onderstaande algemene soorten worden ook verwacht in De Groenzoom, maar zijn nog niet gezien, mogelijk omdat niet uitputtend onderzoek is gedaan: Gewone wespbij, Sierlijke wespbij, Bleekvlekwespbij, Veldhommel, Vierkleurige koekoekshommel, Dikkopbloedbij, Gewone

behangersbij, Gewone franjegroefbij, Poldermaskerbij, Biggenkruidgroefbij. Ook voor deze soorten is aandacht in het te voeren beheer.

Kwaliteitsbepaling van het natuurstype vindt plaats op basis van de volgende criteria:

Kwaliteitsbepaling diversiteit van bijen (insecten) en waardplanten	
Goed	Indien 20 of meer kwalificerende soorten voorkomen
Matig	Indien 16 kwalificerende soorten voorkomen
Slecht	Indien niet aan goed of matig wordt voldaan

De te behalen kwaliteit na contractperiode twee is:

Kwaliteitsbepaling op 31 december 2027 is matig

Ontwikkeling 2016-2021

De bijenfauna van De Groenzoom bevat 49 bevestigde soorten en wordt gedomineerd door algemene soorten. Waar veel bloeit, struweel aanwezig is en/of open grond aanwezig is zijn vaak relatief veel soorten te vinden. Onderstaande soorten komen (zeer) algemeen voor:

Zeer algemeen	• Steenhommel • Aardhommel • Akkerhommel • Grasbij • Roodgatje	• Viltblekzandbij • Wormkruidbij • Gewone geurgroefbij • Parkbronsgroefbij
Algemeen	• Weidehommel • Gewone dwergzandbij	• Zwartbronzen zandbij • Matte bandgroefbij

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
• Diversiteit in De Groenzoom neemt toe	• Gebrek aan nestgelegenheid • Kruidenrijkdom diverse percelen
Kansen	Bedreigingen
• Bijentellingen samen met natuurvereniging/vrijwilligers	• Afname diversiteit in het algemeen

Ontwikkeling en instandhouding

De bijendiversiteit wordt vergroot door het creëren van nestgelegenheid en het aanbod aan bloemen te vergroten. Hiervoor doen we enkele kleinschalige maatregelen waarvoor we kansrijke locaties en omvang bepalen op basis van in 2022 verzamelde gegevens over aanwezige soorten verspreid in het gebied:

Eenmalige maatregelen
Bloeiend struweel planten op kansrijke plekken
Leemwand creëren
Plaatsen bijenhotel (op kansrijke plek)

Om het bloemenaanbod te vergroten maaien we gefaseerd. Gedurende het seizoen maaien we van medio mei tot medio oktober gefaseerd delen door het gehele gebied. Zo is gedurende het gehele jaar bloeiende vegetatie aanwezig die als voedselbron kan dienen.

Ten behoeve van de nestgelegenheid worden onderstaande beheermaatregelen gehandhaafd:

2. Overig groen

Omvang

Ruw gras	42 ha
Vlinderweiden	1 ha
Recreatief gras	2 ha
Gras rond meubilair	9500 m ²

Ontwikkeling 2016-2021

Het maaibeheer van de ruwe grassen was voorheen vooral afgestemd op beeld. Dit is in overleg met de gemeenten de afgelopen jaren geleidelijk aangepast naar beheer afgestemd op beeld, ecologische waarden en veiligheid.

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
Diversiteit stimuleren door ruw gras over te laten staan (risico dat norm niet gehaald wordt)	
Kansen	Bedreigingen
Recreatief gebruik sturen en faciliteren door juiste locatie en omvang	

Ontwikkeling en instandhouding

Het recreatieve gras wordt frequent gemaaid om het vereiste kwaliteitsniveau A te realiseren.

We maaien en klepelen ruw gras gefaseerd om de diversiteit te vergroten en verruiging te voorkomen. De hoogte van de vegetatie is hierbij geen primaire eis, maar om onveilige (verkeers)situaties te voorkomen worden meterstroken, zichthoeken en schouwpaden intensiever gemaaid of geklepeld. Indien binnen de gestelde eisen mogelijk laten we hoeken overstaan. Op locaties met overmatige ontwikkeling van (ongewenste) kruiden (exoten) wordt frequenter gemaaid, zodat de diversiteit toe neemt. Overigens betekent dit niet dat bijvoorbeeld alle distels worden verwijderd, deze zijn ecologisch erg waardevol.

Het meubilair wordt tijdens de wekelijkse rondes beoordeeld op beschadiging en bekladding. Indien vegetatie nadelige effecten heeft op het gebruik, wordt direct ingegrepen. Uiteraard wordt altijd tijdig ingegrepen, zodat begroeiing binnen de gestelde normen blijft.

De vlinderweiden worden op maat beheerd. Maaitijdstip, fasering en dergelijke stemmen we af op de ontwikkeling van de vegetatie.

3. Beplanting

Omvang

Bosplantsoen	17,7 ha
Solitaire en knotbomen	950 stuks

Ontwikkeling 2016-2021

Verspreid over de Groenzoom zijn bosplantsoenen aanwezig met uiteenlopende vormen en samenstellingen. Op basis van het oorspronkelijke beplantingsplan zijn vele opstanden inmiddels verworpen tot monotone bosjes. Om de gewenste gelaagdheid en diversiteit te verkrijgen en behouden is regulier beheer noodzakelijk. Hiervoor is een beheerplan bosplantsoenen opgesteld welke is toegevoegd aan dit plan, zie bijlage 4.

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
Kansen	Bedreigingen
Onderhoud samen met vrijwilligers oppakken	

Ontwikkeling en instandhouding

Het bosplantsoen krijgt zoveel mogelijk de vrijheid zich spontaan te ontwikkelen. Ongewenste soorten (exoten) worden verwijderd. Jaarlijks worden stukken afgezet om te verjongen, de diversiteit te vergroten en structuurvariatie te realiseren. Daarbij zetten we overheersende soorten zoals wilg af en geven we soorten die minder voor komen juist de ruimte uit te groeien.

Solitaire bomen kunnen waar mogelijk vrij uitgroeien, (toekomstige) probleemtakken worden verwijderd. Begeleidingssnoei wordt toegepast bij bomen langs paden. De knotbomen worden iedere twee tot vier jaar geknot.

Beheer van het bosplantsoen voeren we uit op basis van het beheerplan bosplantsoen. Daarin kijken we ook of het van meerwaarde is beplanting toe te voegen. Dit met oog voor verschillende aspecten: toename (bio)diversiteit door structuurrijke plekken, beschutting voor vee en de afscherming van kassen, industrie en bebouwing (dorp).

4. Water en oevers

Omvang

Kavelsloten	30.755 m	Primaire watergangen	-
Grenssloten	24.333 m	Te verlanden sloten	-
Natuurvriendelijke oevers	17.824 m	Kanoroute	7.500 m
Poelen	5 st.		

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
Natuurvriendelijke oevers hebben veel ecologische waarde	
Kansen	Bedreigingen
- Pachters hebben rol in slootonderhoud - Kanoroutes recreatief benutten, mogelijk in combinatie met ecologische rondleiding	

Ontwikkeling en instandhouding

- Nadere afstemming tussen gemeente Lansingerland, Hoogheemraadschap Delfland en de beheercombinatie vindt plaats over de intensiteit van de maaierwerkzaamheden. De Ecokleurenkoers van het hoogheemraadschap is hierbij richtinggevend.
- Voor het maaien van de kavelsloten worden nadere afspraken gemaakt met het Hoogheemraadschap van Delfland. Uitgangspunt van hen is dat jaarlijks 1 zijde gemaaid wordt. Het bergend vermogen van de watergangen in De Groenzoom dient op basis van jaarlijks 1 zijde maaien gehandhaafd te blijven. Mogelijk kunnen we ook 1 sloot volledig en een andere een jaar niet maaien.
- De oevers van het merendeel van de primaire watergangen zijn in onderhoud van Beheercombinatie De Groenzoom. Het Hoogheemraadschap is verantwoordelijk voor het doorstroomprofiel. De intensiteit van de maaierwerkzaamheden is hetzelfde als vergelijkbare typen (natuurvriendelijke oever, grenssloot).
- De grenssloten moeten één of tweezijdig worden gemaaid. Jaarlijks maaien we conform deze voorwaarden.
- Natuurvriendelijke oevers worden minimaal één keer per drie jaar gemaaid. Na de maaibeurt mag maximaal 25% van het profiel begroeid zijn. De exacte maaiplanning wordt opgesteld op basis de ecologische monitoring.
- Te verlanden sloten worden niet periodiek gemaaid. Als het aangrenzende moeras wordt gemaaid, worden ook de te verlanden sloten gemaaid.
- De vaargeul van de kanoroute (inclusief Berkelse Vaart) wordt 3 keer per jaar gemaaid (na half juni, juli/augustus en oktober) om de bevaarbaarheid te waarborgen.
- Poelen maaien we periodiek en gefaseerd (nooit de gehele poel in 1 keer).
- Het maaisel wordt bij het maaien direct op de kant gelegd. Ook als we maaien met de maaiboot verwijderen we het maaisel direct.

5. Infrastructuur

Omvang

Ruiterpaden	3.595 m
Halfverharde wandel- en beheerpaden	19.680 m
Halfverharde parkeerplaatsen	1.000 m ²
Schouw- en laarzenpaden	10.750 m
Hondenstrand	10 m

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
Kansen	Bedreigingen
	• Schade door evenementen

Ontwikkeling en instandhouding

Uitgangspunt is dat het gebruik van de elementen bepalend is voor de beheermaatregelen. Door intensief gebruik krijgen (on)kruiden geen kans zich op de paden / verhardingen te vestigen. Met kleinschalige maatregelen wordt ongewenste overgroei door (on)kruiden verwijderd.

In het transportplan ontzien wij zoveel mogelijk verharding van zwaar verkeer. Gesignaleerde schades / afwijkingen van de onderstaande kwaliteit worden binnen enkele weken hersteld.

Onderhoud van (half)verharde paden is afgelopen jaren beperkt nodig gebleken om te voldoen aan de gestelde eis Oneffenheid halfverharding. Inmiddels doen zich kleine verzakkingen voor, bijvoorbeeld op locaties waar voor aanleg een sloot lag. Ook intensief gebruikte halfverharde paden vanuit de kernen vragen komende jaren onderhoud.

Het hondenstrand vereist een specifiek beheer. Naast het vrij houden van onkruid zal periodiek aanvullen van het zand noodzakelijk zijn.

6. Terreinmeubilair

Omvang

Zit- en picknickvoorzieningen	Zonder rugleuning	25 st.
	Met rugleuning	25 st.
Recreatieve voorziening	Fietssteunen	20 st.
	Infopalen	40 st.
	Infopanelen	12 st.
Hekwerken	Landhekken + vleugels	80 st.
	Klaphekken	30 st.
	Stalen draadmat	150 m
	Rasters van palen	1.650 m
	Paardensluizen	5 st.

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
Kansen	Bedreigingen
	• Schade door evenementen en vandalisme

Ontwikkeling en instandhouding

Veilig gebruik van deze elementen staat centraal. Wekelijks vindt controle plaats om schades, besmeuring en dergelijke te constateren. Aansluitend vinden indien nodig onderhoudswerkzaamheden plaats (terreinmeubilair schoonmaken en herstellen).

Het schilderwerk van de bruggen is vanaf de aanvang onvoldoende. Een eenmalige herstelmaatregel is nodig om dit voor een langere periode op niveau te brengen en houden. Deze eenmalige herstelmaatregel is geen onderdeel van de aangeboden beheerprijs. In het aanvangsjaar van het contract is door de beheercombinatie kenbaar gemaakt dat het schilderwerk onvoldoende is. Wij dragen geen verantwoordelijkheid voor de herstelmaatregel.

Het overige terreinmeubilair is inmiddels wat ouder. We verwachten daar wat vaker kleine onderhoudswerkzaamheden uit te moeten voeren komende jaren.

7. Civieltechnische kunstwerken

Omvang

Vlonders, steigers en bruggen	Bruggen met composiet dek	17 st.
	Bruggen met betonnen dek	5 st.
	Kanosteigers	14 st.
Peilregulerende kunstwerken	Vaste stuwen	3 st.
	Zonnecollectoren	2 st.
	Windmolentjes	3 st.
Hekwerken	Duikers	200 st.

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
• Uitstraling van met name bruggen leidt tot eenheid in het gebied	•
Kansen	Bedreigingen
	• Schade door vandalisme • Oneigenlijk gebruik bruggen (gemotoriseerd verkeer op voetgangersbruggen)

Ontwikkeling en instandhouding

Veilig gebruik en werkzekerheid van deze elementen staan centraal. Wekelijks vindt controle plaats om schades, besmeuring en dergelijke te constateren. Aansluitend vinden indien nodig onderhoudswerkzaamheden plaats (schoonmaken en reparatie). Indien reparatie specifieke kennis van het object vereist, wordt contact opgenomen met de leverancier. Daarnaast vinden onderhoudswerkzaamheden periodiek plaats om het functioneren te waarborgen. Voor de molentjes minimaal jaarlijks. Voor de pompen en zonnepanelen in overleg met leveranciers.

De civiele kunstwerken zijn inmiddels wat ouder. We verwachten daar wat vaker kleine onderhoudswerkzaamheden uit te moeten voeren komende jaren.

8. Schoon

SWOT-analyse

Sterkten	Zwakten
• Scheiden van afvalstromen	
Kansen	Bedreigingen
• Bezoekers bewust maken van gevolgen van achterlaten afval in het gebied	• Evenementen in het gebied

Zwerfafvalbeheersing vindt in het voorjaar, zomer en najaar wekelijks plaats. In de winterperiode wordt de frequentie afgestemd op de weersomstandigheden.

Iedere maandag vindt een zwerfafvalronde plaats. De hoeveelheden vallen meestal mee, al resulteert de toegenomen recreatieve druk in 2020 wel in meer zwerfafval op specifieke plekken (bijvoorbeeld nabij visplekken). Daarnaast verwijderen we, mede op basis van meldingen, zwerfafval en stortingen gedurende het jaar. Door de toenemende recreatiedruk verwachten we komende jaren ook, helaas, meer zwerfafval. Ook wandelaars en vrijwilligers verwijderen overigens deels op eigen initiatief zwerfafval.

Bijlage 2: Plan van aanpak Flora en Fauna

Bijlage 3: Beheerplan Bergboezem, d.d. 07-03-2024

Bijlage 4: Beheerplan Bosplantsoenen, d.d. XX-XX-2024

